

Ärende: VN/16703/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta vanhuspäalvelulain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Understöder ni den ändring som föreslås i utkastet?

Nej

Anser ni att den föreslagna ändringen är en fungerande lösning för att balansera ekonomin?

Nej

Om svaret är ja, kan ni lägga fram era synpunkter på ärendet.

-

Om svaret är nej, kan ni lägga fram alternativa lösningar för hur tjänsterna kan tillhandahållas på ett ekonomiskt hållbart sätt samt era övriga synpunkter på ärendet.

En god kvalitet på service för äldre inom enheter för heldygnsomsorg bygger inte enbart på ett numeriskt värde gällande personal med yrkesutbildning inom social- och hälsovården. En god kvalitet grundar sig på att organisationen förbinder sig till att producera en service där den äldres goda liv är i centrum och som inte enbart fokuserar på vård utan på rätten att leva ett fullvärdigt liv. Detta förutsätter att organisationen har ledare som förverkligar egenkontrollen i det dagliga arbetet och motiverar och handleder personalen.

För att producera kvalitativa tjänster på ett ekonomiskt hållbart sätt bör lagen ändras på följande sätt:

1. Den nuvarande dimensioneringen på 0,65 kvarstår för personal i direkt klientarbete
2. Tjänsteproducenten ansvarar för att det alltid finns personal med yrkesutbildning inom social- och hälsovården på plats som ansvarar för läkemedelsbehandling och övriga vård som kräver yrkesutbildning. Denna personalgrupp ansvarar för arbetsledningen för övrig personal.

3. Förutom omsorgsassistenterna kan även till personal i direkt klientarbete räknas personal som arbetsgivaren har introducerat i arbetet och som arbetsgivaren anser ha tillräckliga kunskaper att utföra olika arbetsuppgifter som hänför sig till att stöda de äldre i att leva ett fullvärdigt dagligt liv.

Genom dessa ändringar uppnås ekonomiska inbesparningar i lönekostnader samtidigt som dessa ändringar har en sysselsättande inverkan.

Anser ni att den föreslagna ändringen är en fungerande lösning för att tryggas tillgången på personal?

Nej

Om svaret är ja, kan ni lägga fram era synpunkter på ärendet.

-

Om svaret är nej, kan ni lägga fram alternativa lösningar för hur tillgången på personal kan tryggas på ett sätt som motsvarar klienternas servicebehov samt era övriga synpunkter på ärendet.

Tillgången på personal bör tryggas för samtlig social- och hälsovård inte enbart för service för äldre. Servicen för äldre människor skall fokusera på möjligheten att få leva ett värdigt och individuellt liv, även som svårt minnessjuk. I detta ingår givetvis också en god vård och omsorg men största delen av servicen till äldre personer hänför sig till att stöda i vanliga dagliga mänskliga funktioner.

För att trygga tillgången på personal bör antalet omsorgsassistenterna ökas utan att övervakande myndigheter fastställer hur stor andelen omsorgsassistenterna får vara av den totala personalstyrkan.

Dessutom måste teknologiska och digitala lösningar snabbt och modigt tas i bruk, speciellt nattetid. En digital övervakning är mycket säkrare och effektivare än nattpersonal som endast kan se och höra händelser i den absolut närmaste omgivningen. Via en digital övervakning kan personalen snabbt vara till hands där den bäst behövs.

För att trygga personaltillgången måste även personal med arbetsplatskolning kunna räknas in i den personal som utför direkt arbete och därmed ingår i 0,65 dimensioneringen. Exempel på direkt arbete som kan utföras efter arbetsplatskolning är aktiviteter och samvaro, utevistelse, måltider, toalettbesök, personlig hygien, stöd i förflyttningar. Därmed kan den personal som har utbildning inom social och hälsovård fokusera på vård och omsorg som kräver yrkesutbildning till exempel läkemedelshantering.

Det är även nödvändigt att frånga övriga numeriska normer som t.ex. hur många i personalen bör ha lov att hantera läkemedel per antalet äldre på verksamhetsenheten. Dock är det nödvändigt att hålla fast vid direktiven i Säker läkemedelsbehandling gällande rättigheter att hantera läkemedel.

För hur stor del av klienterna bedömer ni att en personaldimensionering på 0,6 är tillräcklig för att trygga klientsäkra tjänster av hög kvalitet?

Välj det lämpligaste av följande alternativ:

50 % eller färre

Ni kan lägga fram synpunkter på tillräckligheten av en personaldimensionering på 0,6.

I dagens läge är kriterierna så fastställda att de personer som beviljas en plats till serviceboende med heldygnsomsorg har ett mycket stort behov av vård och stöd i vardagen. De flesta verksamhetsenheter har ett platsantal mellan 12–15 platser och enligt nuvarande myndighetskrav och -granskningar krävs en nattpersonal på plats på varje enhet. Detta innebär att med en personaldimensionering på 0,6 finns inte tillräckligt personal dag- och kvällstid för att svara på de behov de äldre har. Enligt det vi tidigare konstaterat krävs det mer personal än 0,6 för indirektarbete men personal kan i högra grad än idag ha en arbetsplatsutbildning för vilken arbetsgivaren ansvarar och för vilken det finns en befattningsbeskrivning.

För de personer som har en speciellt utmanande sjukdomsbild till exempel svårt utåtagerande beteende bör finnas boende- och vårdformer där dimensioneringen är högre än 0,65. Dessa personer får den bästa vården och omsorgen där det finns specialkunnskap och samtidigt förblir tjänsterna klientsäkra på de så kallade vanliga serviceboende-enheterna med heldygnsomsorg. Det är viktigt för välfärdsområdena att notera och ansvara för att dessa specialenheter finns tillgängliga under den period den äldre behöver den vård.

Ni kan lägga fram andra relevanta synpunkter på konsekvenserna av den föreslagna ändringen.

Om personaldimensioneringen fastställs till minimi 0,6, och finansiering beviljas enligt denna dimensionering, kan det leda till svåra ekonomiska följder för välfärdsområdena och i direkt förlängning privata producenter. Producenten av tjänsterna är alltid tvungen att följa myndighetsdirektiven om personalantal och ansvara för att tjänsterna håller god kvalitet. Detta innebär att i många fall krävs en dimensionering på 0,65. Därmed kommer kostnaderna att vara högre för tjänsteproducenten än den finansiering som beviljas på basen av den lagstadgade dimensioneringen 0,6.

En del producenter har i sitt verksamhetstillstånd ett högre krav på dimensionering än 0,6. Detta bör beaktas vid lagändringen så att producenter inte blir försatta i ojämlika situationer.

En sänkning av nuvarande personaldimensionering till 0,6 gör även att personalen inom service för äldre starkt kommer att överväga att byta sektor eller bransch.

Vi ser att en större tilltro till producenternas förmåga och vilja att producera kvalitativa tjänster ger kostnadseffektiva tjänster. En reglering av utbildningsnivån för ansvarspersoner och för hantering av

läkemedel är nödvändig men i övrigt bör trenden gå från en rigid myndighetsövervakning av personalens utbildning till en tilltro till serviceproducentens egenkontroll.

Palmén Karin
Folkhälsan Valfärd Ab